
DEMOKRASİ, İNSAN HAKLARI VE GÜVENLİK: KURAMSAL BİR ANALİZ

Tarık OĞUZLU • Bilkent Üniversitesi

Abstract

This piece of work, articulates theoretical framework and the conditions under which the relationships between human rights, security and democracy. Thus, theories of democratic peace, critical security and structural realism are compared.

Özet

İnsan hakları, demokrasi ve güvenlik arasındaki ilişkinin daha fazla merak uyandırmaya başladığı bir ortamda, bu konudaki teorik yaklaşımların incelenmesi de önemli olmaktadır. Biz bu yazıda bunu yapmaya çalışacağız. Bu bağlamda Demokratik Barış, eleştirel güvenlik ve yapısal gerçeklik teorileri karşılaştırılacaktır.

Yapısal Gerçekçilik ve Güvenlik

Yapısal gerçekçilik okuluna göre, güvenlik devlet odaklıdır ve uluslararası arenada savaşın ve çatışmanın daha fazla olmasının temel nedeni sistemin anarşik yapısı ve devletlerin birbirlerinin niyetleri hakkında taşıdıkları şüphelerdir. Karşılıklı güven ortamının olmadığı ve devletlerin birbirlerine vermiş oldukları sözleri tutup tutmadıklarını denetleyen kurumların eksikliği işbirliği olasılığını azaltmakta ve daha fazla güvensiz bir ortam doğurmaktadır.

Bu bağlamda dikkatleri çekmesi gereken nokta devletin ve toplumun güvenliğinin ne şekillerde birbirlerine paralel ya da birbirlerinden

* Doç.Dr., Bilkent Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslar arası ilişkiler Bölümü.

farklı şekilde tanımlandığıdır. Devlet için esas olan ülkesinin ve milletin birliğinin korunması ve içerideki meşruiyetinin halk nezninde devam etmesidir. Bunlar olduğu müddetçe devlet kendisini güvende hissedebilir. *Yapısal gerçekçilik* teorisine göre, devletler dış güvenliklerini genel olarak güçlü orduları sayesinde ve potansiyel düşmanlarının caydırılması neticesinde elde ederler. Potansiyel düşmanların rasyonel hareket eden ve caydırılması mümkün olan aktörler olduklarına inanılır. Burada amaç karşılaştırmalı askeri ve ekonomik imkânların olabildiğince geliştirilmesi ve potansiyel düşmanlarla olan farklılıkların olabildiğince muhafaza edilmesidir. Güvenlik genel olarak sıfır toplamlı bir oyun olarak tanımlandığından, bir devletin güvende olabilmesi diğer devletlerin güvende olmamalarına bağlıdır. Amaç her zaman için diğer devletlerden askeri ve ekonomik güç imkanları bağlamında daha fazla güçlü olmaktır. Güvenlik için ya ülke içi askeri ve ekonomik imkanlar mobilize edilecek ya da bunun yeterli olmadığı durumlarda başka ülkelerle ittifak ilişkileri kurulacaktır. Bu bakış açısına göre bir devletin başka bir devletin güvenliğine tehdit oluşturabilmesi, o devletin ölçülebilir güç imkânlarını kayda değer bir şekilde artırması ile olur. Bu yönde gözlemler mevcutsa o devletin uluslararası istikrara ve güvenliğe potansiyel bir tehdit oluşturduğuna inanılır.

Demokratik Barış Teorisi ve Uluslararası Güvenlik

Literatürdeki hakim *yapısal gerçekçilik* okulunun aksine, *Demokratik barış* kuramcıları, bir ülkenin kimliğinin, yönetim biçiminin ne olduğunun, ülkenin kendisini diğer ülkelere karşı ne şekilde tanımladığının, o ülkenin uluslararası güvenliğe ilişkin bakış açısını ve bu yöndeki politikalarını yakından etkilediğini iddia etmektedirler. Ülkelerin kimlikleri, öncelikle ülkelerin dış politika çıkarlarını, daha sonrasında da dış politika davranışlarını belirlemektedir. Burada söz konusu olan ülkelerin iç işlerinde nasıl yönetildiklerinin, ülkelerin dış politikalarına ve güvenliği tanımlama şekillerine yapmakta olduğu etkidir.

Bu bakış açısına göre asıl olan devletlerin niyetleridir, maddi güç imkânları değil. Niyetlerin ne şekillere algılandıkları ise ülkelerin nasıl yönetildikleri ile yakından ilgilidir. Demokrasi ile yönetilen ülkelerin niyetlerinden daha az kuşku duyulur. Bütün maddi güç imkânları, algılamalar ve kimliksel duruşlar bağlamında anlam kazanırlar. İmkânlar kendi başlarına anlam ifade etmezler. Şayet ülkeler demokratik rejimlerle yönetiliyorlarsa, bu ülkelerin diğer ülkeler tarafından potansiyel tehdit olarak algılanmaları daha zor olacaktır. Demokratik rejimler yapıları gereği şeffaf olduklarından, onların niyetlerini doğru şekilde oku-

mak çok daha kolaydır. Demokratik rejimlerde güvenlik vatandaşların maddi ve manevi anlamda huzuru bağlamında tanımlandığından, o ülkelerin liderleri bu durumu riske atabilecek savaş gibi kararları kolaylıkla alamazlar. Aksi takdirde savaşın olumsuz sonuçları karşısında vatandaşlarının bağlıklarını garanti edemezler.

Demokratik rejimler yapıları gereği, halklarının karar alma süreçlerine geniş oranda katılımına, hukukun üstünlüğüne, seçilmiş karar alıcıların halklarına karşı sorumlu olmalarına, ülke içersinde yaşanan sorunların uzlaşma ile çözümüne ve de egemenliğin farklı merkezler arasında paylaşılması esaslarına dayandığından, uluslararası arenada güvenliğe daha fazla katkı yapacaklardır. Demokrasi ile yönetilen ülkeler iç yapıları gereği dış ilişkilerinde daha fazla güven vermektedirler. Bu tip rejimlerin sayısı artarsa sistemdeki belirsizlikler azalacak ve karşılıklı güvene dayanan işbirliği çabaları ivme kazanacaktır.

Burada önemli olan devlet içi güvenlik sorunlarının çözülme biçimleri ile devletlerarası sorunların çözüm biçimleri ve süreçleri arasındaki yakın ilişkidir. Bu bağlamda demokratik rejimlerin ülke içi ve ülkeler arası güvenliğe daha fazla katkı yapmalarının altında iki temel neden yatmaktadır. Birincisi sorunların çözümünde uzlaşmayı ve hukukun üstünlüğünü esas alan normatif değerler, ikincisi ise gücün ve egemenliğin kullanımında farklı kurumsal merkezlerin birbirilerini karşılıklı şekilde dengelemeleri ve denetlemeleridir. Uzlaşma kültürünün olduğu bir ortamda çatışan taraflar kendi pozisyonlarını diğer aktörlere zorla empoze etmekten kaçınacaklar ve mümkün olabildiğince herkesi tatmin edebilecek çözümler bulmaya çalışacaklardır. Gücün ve egemenliğin birden fazla kurum tarafından paylaşılması ise, herhangi bir erkin diğerleri karşısında güçlenip, tek egemen kurum olmasını engelleyecektir. Çoğunluk diktasının engellendiği ve de azınlık gruplarının haklarının çoğunluk karşısında hukuki şekillerde garanti altına alındığı düzenlerde, olabildiğince geniş bir insan topluluğu kendisini güvende hissedecektir.

Demokrasilerde güvenlik temelde insan odaklıdır. Vatandaşların teker teker her biri ve toplumun geneli güvenliğinin esas özneleridirler. Güvenlik çıkarlarının neler oldukları vatandaşlar ve toplum esas alınarak tanımlanır. Devletin bütün kurumlarının, başta ordu ve polis teşkilatları olmak üzere, asıl görevleri, bireylerin ve toplumun güvenliğine katkıda bulunmaktır. Demokrasilerde devlet, toplumun hizmetinde olan bir aygıt olduğundan, güvenlik adına demokratik özgürlüklerinin ve temel insan haklarının sınırlandırılması ancak ve ancak vatandaşların böyle bir durumun gerekliliğine dair meşru bir şekilde ikna edilmeleri

ile mümkün olabilir. Özgürlüklerin kısa süreli de olsa sınırlandırılabilmesi olabildiğince geniş bir vatandaş kümesinin rızası alınarak yapılmalıdır.

Demokrasilerde güvenlik, dar anlamıyla sadece fiziksel şiddete karşı korunma şeklinde tanımlanmamaktadır. Gerçek güvenlik, bireylerin ve birbirlerinden farklı kimliksel algılamaları olan toplumsal grupların kendilerini özgür bir şekilde ifade edebilmeleri ve yaşamlarını insan onurunun öngördüğü standartlarda devam ettirebilmeleri için gerekli olan maddi ve manevi imkânlarla sahip olmalarıyla mümkün olabilir. Bu bağlamda güvenlik, aynı zamanda bir kalkınma sorunudur ve güvenliğin olabilmesi için bireyleri ve toplumsal grupları sınırlayan yapısal kısıtlamaların ortadan kalması gerekir. Ekonomik eşitsizliklerin giderilmesi, ulusal zenginliğin adil bir şekilde dağıtılması, kimliksel grupların farklılıklarını özgürce yaşayabilmeleri ve de devletin vatandaşlar nezdinde meşru görülmesi, uzun-dönemli güvenlik için gereklidir. Uluslararası güvenlik, kendilerini ülkelerinde güvende hissedenden insanların karşılıklı etkileşimleri sonucunda ortaya çıkabilir.

Demokratik rejimlerde güvenliğe katkı yapan bir temel unsur insanların kendi kimliklerini tanımlarken, aidiyetlerin sınırlarını olabildiğince geniş tutabilmeleridir. Birden fazla kimliksel gruba ait olabilmek ve farklı kimliksel gruplara ait insanlarla ortak çıkarlar çerçevesinde saygıya ve fonksiyonel işbirliğine dayalı ilişkiler geliştirebilmek toplumun genel güvenliği için önemlidir. Ancak böyle olursa toplumsal ihtilaflar ve sorunlar uzlaşma yöntemiyle çözülebilir.

Demokratik ülkelerdeki güvenlik anlayışı, devletin kendi güvenliğini elde etme adına atacağı her türlü adımın otomatik olarak bireylerin ve toplumun da güvenliğine katkıda bulunacağı anlayışıyla çelişir. Devletler bazı durumlarda kendi güvenliklerini sağlama adına bazı politikalar uygularlar, ama bu politikalar bireylerin güvenliklerini olumsuz yönde etkileyebilir. Demokratik rejimlerde bireyler esas alındıklarından, devletin, kendi güvenliği adına, toplumun güvenliğini tehlikeye atma durumu en az yaşanacaktır.

Demokratik rejimlerde neyin güvenlik için tehdit oluşturup oluşturmadığı halkın seçtiği temsilcileri vasıtasıyla belirlenir. Dolayısıyla güvenlik politikalarının belirlenmesi kapalı kapılar arkasında atanmış bürokratlar eliyle olmaz. Bürokratlar ancak ve ancak seçilmiş sivillerin oluşturdukları güvenlik politikalarını uygulamakla görevlidirler. Bu durum çok önemlidir çünkü atanmış bürokratların hâkim olduğu bir sistemde devlet elitleri almış oldukları kararları meşrulaştırmak için özel

bir çaba göstermedikleri gibi, bu kararlar neticesinde kendilerini halka karşı sorumlu da hissetmezler. Bundan dolayıdır ki, insanların hayatları pahasına da olsa kendi ayrıcalıklı durumlarını korumak için her türlü yõteme başvurabilirler.

Demokratik rejimlerin hâkim olduğu bir uluslararası toplumda güvenlik kazan-kazan mantığı üzerine inşa edilir ve sıfır toplamlı bir oyun olarak görülmez. Bu, özellikle küreselleşme sürecinin olabildiğince hızlandığı günümüz şartlarında daha da geçerlidir. Küreselleşme süreci devletlerin ve halkların kaderlerini birbirlerine daha fazla bağımlı hale getirdiğinden, ülkeler güvenliklerini tanımlarlarken birbirlerinden bağımsız hareket ederek başkalarını hesaba katmama lüksüne sahip değildirler. Dünyanın herhangi bir yerinde olan bir olay, çok kısa bir zaman içersinde başka yerlerde etkiler ortaya çıkarabilir. Ülkeler, güvenliklerini kendi sınırları içersinde arayıp, kendilerini güvende hissetmek için sınırlarını dış etkilere karşı sağlam tutma imkânına artık sahip değillerdir. Bu durum kaçınılmaz olarak güvenliğin küresel ölçekte tanımlanmasına neden olmakta, küresel sorunlara küresel cevaplar bulma arayışını beraberinde getirmektedir. Küresel insan hakları bilincinin her geçen gün daha fazla ortaya çıkmaya başlaması, liderleri kararlarından ötürü dış odaklar karşısında daha fazla sorumluluk taşımaya itmektedir. Liderler kararlarından ötürü sadece kendi halklarına karşı değil, diğer ülke vatandaşlarına karşı da sorumlu hale gelmeye başlamışlardır. Kötü yönetilen ülkeler artık bütün dünya için bir güvenlik tehdidi haline gelmektedir. Kendi halklarını memnun edemeyen devletlerde halklar bir yandan kendi devletlerine karşı ayaklanmakta diğer yandan da diğer ülkelere doğru göç etmeye çalışmaktadırlar. Artan göçten dolayı yaşanan huzursuzluklar ve göçmenlerin toplumsal bir güvenlik tehdidi olarak görülmesi artık olağan bir durum sayılmaktadır. Buradan hareketle denebilir ki demokratik yöntemlerle idare edilen ülkelerde halklar kendi durumlarından diğer ülke halklarına göre daha memnundurlar. Kendi ülkelerinde yaşamaktan memnun olan insanlar da doğal olarak diğer ülkelere göç etmek istemeyecektir.

Demokratik rejimlerin başka yerlerde tesis edilmesi bağlamında son dönemde yaşanan bir tartışma özellikle dikkate çekicidir. Burada iki temel liberal norm çatışmaktadır. Birinci norm, toplumların kendi iç işlerinde bağımsız olmaları gerektiğine inanır ve bütün devletlerin kendi rejimlerini kendilerinin belirlemesinin daha meşru olduğunu iddia eder. Toplumlar kendileri için neyin doğru neyin yanlış olduğuna kendileri karar vermelidirler. Hiç bir kimse herhangi bir modeli başka bir kimseye

dayatmamalıdır. Bu anlayış, mevcut uluslararası toplumun üzerinde oturduğu en temel normdur. Diğer taraftan ise, ikinci norm, liberal değerlerin diğer bütün değerlerden üstün olduğuna inanır. Bu durumda yapılması gereken, uluslararası toplumun küresel bir demokratik bilinç ile hareket edip, demokrasinin hâkim olmadığı toplumlarda demokrasinin ve liberal değerlerin yerleşmesi için çalışmasıdır. Bu bağlamda zor dahi kullanılabilir. Amaç liberal demokratik normların tesis edilmesi ise bu amaca hizmet eden her türlü araç meşru görülecektir. Netice burada söz konusu olan şey demokrasi ile yönetilen ülkelerin hem kendi içlerinde hem de uluslararası toplumda güvenliğe daha fazla katkı yapacakları anlayışıdır. Bu tartışma daha çok teorik düzlemde devam ediyorsa da uluslararası düzlemde son dönemde gözlenen birçok olay ikinci yaklaşımın gittikçe daha fazla meşruiyet kazandığını doğrulamaktadır. Demokrasinin tesis edilmesi, başarısız olarak görülen devletlerin güçlendirilmesi ve kendi sorunlarını çözebilir hale getirilmesi adına uluslararası toplum, birçok problemlili coğrafyaya müdahale etmektedir. Ayrıca, bazı liderler kendi ülkelerinin takip etmekte oldukları politikalar dolayısıyla uluslararası ortamda daha fazla eleştirilmekte ve de uluslararası mahkemelerde yargılanmaktadırlar. Buradan çıkan sonuç, demokratik rejimlerin tesis edilmesinin gün geçtikçe küresel güvenlik adına çok daha önemli olduğunun kabul edilmeye başlanmasıdır.

Demokratik ülkelerin çoğunlukta olduğu bir uluslararası toplumda güvenlik daha fazla meşruiyet bazında tanımlanacaktır. Meşruiyet ise karar alıcıların seçmenlerin gözünde olumlu değerlendirilmesi neticesinde ortaya çıkacaktır. Küreselleşme bu meşruiyet arayışlarını ülke içine sıkışmış olma durumundan çıkarmakta, bu da küresel insan hakları bilincinin doğmasına neden olmaktadır.

Eleştirel Kuram ve Güvenlik

İnsanı odak noktası yapan bir güvenlik anlayışı kaçınılmaz olarak devleti kutsallaştıran geleneksel güvenlik anlayışlarıyla, *yapısal gerçekçilik*, çelişebilir. İnsanı referans noktası alan anlayışlar literatürde daha çok eleştirel güvenlik kuramları olarak bilinmektedirler. Burada söz konusu olan insanların özgür bir şekilde kendilerini ifade edebilmelerini sınırlandıran engellerin ortadan kaldırılmasıdır. Bu engellerin ortadan kalkmasıyla beraber, insanlar özgürleşecekler ve kendilerini daha fazla güvende hissedeceklerdir. Bu anlamda güvenlik aynı zamanda özgürlüktür. İnsanların özgürleşmesi ise, ya Habermas'ın iddia ettiği gibi radikal demokrasi yöntemiyle olacak, ya da insanların kendilerini ifade edebilmelerini zorlaştıran bütün yapısal nedenlerin, sosyal, ekonomik, kültürel ve

siyasi olmak üzere, ortadan kaldırılması ile mümkün olabilecektir. Bu bağlamda ulus-devlet yapılanmasının sorgulanması bile mümkündür. Ulus-devletin insanların ulaşabilecekleri en ideal siyasi cemiyet modeli olamayabileceği, ulus-devlet ötesi siyasi yapılanmaların daha fazla güvenlik üretebileceği akıldan çıkartılmamalıdır.

Eleştirel kuramların önemseydiği birçok varsayım demokratik rejimlerle yönetilen ülkelerde gerçeklik kazanmış durumdadır. Bu bağlamda daha fazla güvenlik için, devlet dış aktörlerin güvenliğin tanımlanması sürecine dâhil olmaları gerekir. Sivil toplum kuruluşlarının ve organize çıkar gruplarının bu sürece dâhil olmaları güvenlik algılamalarının meşruiyetini artıracaktır. Devlet elitlerinin güvenliğin tanımlanmasında tek egemen güç olmaları, güvenliğin daha çok devlet merkezli bir şekilde tanımlanmasını ve de daha çok askeri boyutta düşünülmesini beraberinde getirir. *Yapısal gerçekçilik* okulunun temel güvenlik algılaması budur. Bu ise güvenlik sorunu olarak gözüken problemlerin daha çok askeri ve polisiye metotlarla çözülmesini doğuracaktır. Hâlbuki küreselleşme sürecinin olabildiğince hızlandığı bir ortamda, sorunlar daha karmaşık hale gelmekte ve tep tip çözümlerin mevcudiyeti gittikçe imkânsız hale gelmektedir. Hangi sorunların güvenlik sorunu olduğu ve bu sorunlarla nasıl mücadele edilmesi gerektiği, daha fazla devlet dış aktörlerin katılımını gerekli kılmaktadır. Güvenlik sadece devlet tarafından tedarik edilen bir ürün olmaktan çıkmalıdır. Küreselleşme sürecinde güvenliğin askeri odaklı olmaktan çıkması ve daha fazla ekonomik, toplumsal ve siyasi bir boyut kazanması mümkün olabilmektedir.

Herhangi bir sorunun güvenlik sorunu olarak tanımlanması, şayet devlet dış aktörlerin katılımı ile oluyorsa, o sorunun çözülmesi daha kolay olabilir. Neticede, güvenlik sorunu olarak görülen bir problem aciliyet kazanacak ve çözülmesi için daha fazla çaba sarf edilecektir. *Eleştirel kuramcılar*ın sorunların güvenlik sorunu olarak tanımlanmasından anladıkları daha çok budur. Bu kuramların eleştirdikleri nokta ise şudur. Potansiyel güvenlik sorunları sadece devlet elitleri tarafından tanımlanmamalıdır. Aksi takdirde, bu durum devlet elitlerinin hâkim pozisyonlarının devamına meşruiyet kazandırır. Böyle bir durumda, güvenlik adına özgürlüklerin kısıtlanması, toplumsal katılımın sınırlandırılması ve de güç kullanımının meşru görülmesi mümkün olabilir. Demokrasilerin bu bağlamda ortaya çıkan bir erdemi potansiyel güvenlik sorunu olarak tanımlanabilecek konuların daha çok siyasi sorun olarak tanımlanmasıdır. Bu ise, bu problemlerin daha fazla toplumsal katılım ile çözülebileceğini mümkün kılacaktır.

Sonuç Yerine: İnsan Hakları-Güvenlik İlişkisi

İnsan hakları ve güvenlik ilişkisinin özünde hukukun ve ahlaki değerlerin hangi normatif temellerde tanımlanacağı sorusu yatmaktadır. Normatif alandaki tartışmalarda öne çıkan iki farklı görüş vardır. Bunlardan birincisi ahlakın, dolayısıyla da hak ve sorumlulukların, temel öznesi olarak cemiyetleri görür. Bu bağlamda en önemli cemiyet ulus-devlettir. İnsanlar vatandaşı oldukları devletlere bağlılıkları ölçüğünde değer kazanırlar ve bazı haklara ve sorumluluklara sahip olurlar. Asıl olan ulus-devlettir ve vatandaşlar devletlerinin bekası için çalışmayı birinci ahlaki görevleri olarak görmelidirler. Gerekliğinde vatan için ölmeyi göze almak en erdemli davranıştır. Vatan için ne zaman ölünebileceğine devleti yöneten idareciler karar vereceklerdir. Onlar devletin âli menfaatlerinin neler olduğunu herkesten daha iyi bilirler ve bütün hayatlarını kişisel hırslardan arınmış bir şekilde devletlerine hizmetle geçirirler.

İkinci görüş, ahlakın temel öznesi olarak insanların her birini ve genel insanlığı görür. Söz konusu olan herkesin doğuştan sahip olduğu ve zaman ve mekân bağlamından farklı yorumlanamayacak haklara sahip olduğudur. İnsanlar bütün cemiyetlerden çok daha önce gelirler. Cemiyetler, insanların ortak ihtiyaçlarını karşılamak adına oluşturdukları yapılardır ve temel işlevleri üyelerinin güvenliğine ve çıkarlarına hizmet etmektir. İnsan hakları evrenseldir. Bu bağlamda ahlak ve haklar göreceli olarak tanımlanamazlar.

Bu iki farklı ahlak anlayışının öngördüğü güvenlik algılamaları doğaldır ki birbirinden farklıdır. Birincisinde devletin ve ait olunan cemiyetin güvenliği her şeyden önce gelir. İnsanlar ait oldukları cemiyetlere hizmet etmeleri gereken pasif aktörlerdir. Toplumun güvenliği adına kişisel özgürlüklerin sınırlandırılması meşrudur. İkincisinde, güvenlik insan odaklı tanımlanır ve insanların her birinin kendilerini güvende hissettikleri bir ortamda toplumun genelinin de güvende olacağına inanılır. Bütün toplumsal kurumlar, başta devlet olmak üzere, bireylerin güvenliğini sağlamakla yükümlüdürler.

İnsan odaklı güvenlik anlayışında her bir insan diğer insanlardan bağımsız olarak değerli bir aktördür. Bu anlayış insanların doğal farklılıklarının açıkça kabul edilmesi gerektiğine inanır. Bir insan dahi farklılıklarından ötürü kendisini dışlanmış ve toplumun geneline yabancılaşmış hissediyorsa orada gerçek güvenlikten söz edilemez. Azınlıkların korundukları ve farklılıklarına rağmen toplumun büyük çoğunluğu ile eşit oldukları ortamlarda gerçek güvenlikten bahsedilebilir. Farklı olana

karşı takınılması gereken tavır hoş görme ve tolere etme değil, bilakis onu eşit görme olmalıdır. Neticede, hoş görmek ve tolere etmek aslında hiyerarşik bir ilişkiyi yansıtan pratiklerdir. Hiyerarşik toplumlarda ise bazı toplumsal gruplar, sayılarından kaynaklanan nedenlerden ötürü çoğunluğu oluşturanlar, diğer gruplardan daha fazla öne çıkıp toplumsal değer yargılarının tanımlanmasında daha etkili olabilirler. Böyle bir durumda azınlıkta olanların asimile edilmeye çalışılması mümkündür. Bunun olduğu toplumlarda gerçek güvenlik olamayacaktır.

Toplum odaklı ahlak anlayışına göre güvenlik, bireysel farklılıklarının toplumsal kimlikler lehine görmezden gelinmesi ve de mümkünse törpülenmesi ile ortaya çıkabilir. Güvenlik, farklılıkların en aza indirildiği bir düzlemde oluşur. İnsan odaklı anlayışa göre ise, güvenlik farklılıkların kanun güvencesi altına alınıp meşrulaştırıldığı bir düzlemde gerçekleşir. İnsan odaklı yaklaşıma göre, insani ilgilendiren her şey güvenliğin konusu olarak tanımlanabilir. Bireysel mutluluğun ve doyumun önündeki her bir engel güvenliğe yöneltmiş bir tehdittir. Toplum odaklı yaklaşımda ise güvenlik daha üst düzeylerde tanımlanır ve esas olan toplumun genelinin sınırların içerisinden ve dışarisinden kaynaklanması muhtemel tehditlere karşı tek vücut olarak ayakta durabilmesidir. Amaç bu olduğunda, bireysel talepler peşinde koşmak bazen toplumun geneli için bir güvenlik tehdidi olarak görülebilir.

İnsan hakları ve güvenlik ilişkisinde cevaplanması gereken bir diğer temel soru da, toplumun güvenliği için bireysel özgürlüklerinin ne dereceye kadar sınırlandırılabiliridir. Bireylerin sahip oldukları özgür iletişim, serbest seyahat etme ve yerleşme, mülk edinme, fikirlerini ifade edebilme hürriyetleri hangi sınırlar içerisinde kalmalıdır ki toplumun geneli kendisini güvende hissedebilsin. Bu cevaplanması pek de kolay olmayan bir sorudur. 11 Eylül sonrası ortamda küresel terörden kaynaklanan güvenlik endişelerinin artması bu sorunun cevaplanmasını öncelikli kılmaktadır. Güvenlik-özgürlük denkleminin nasıl kurulması gerektiği özellikle demokrasi ile yönetilen ve açık toplum anlayışına sahip gelişmiş Batı ülkelerinde sıklıkla tartışılmaktadır. Türkiye de böyle bir süreçten geçmektedir. Bu yazıda böyle bir tartışmaya girilmeyecektir. Türkiye'nin bu süreçte yaşadığı tartışmalar başka bir yazının konusudur.